

مجموعه آرای فقهی - قضایی

(در امور حقوقی)

معاونت آموزش قوه قضائیه

مرکز تحقیقات فقهی قوه قضائیه - قم

ربودن همسر عقدی

استثنایی که در مسئله ۱۹۰۰ آمده.
ب و ج) حاکم شرع جامع شرایط با در نظر گرفتن موضوع و دقائق و ریزکاری های لازمه تشخیص می دهد که آیا جرمی واقع شده یا نه و آیا مستحق تعزیر هست یا نه، در عین حال آدم ربایی در فرض مذکور اطلاق نمی شود چون زن معقوده او هست.

آیت الله سید علی خامنه ای

الف) در صورتی که همسر، زندگی مناسب شأن او را فراهم کرده باید اطاعت کند و به خانه او برود و الا ناسزه محسوب می شود.

ب) موضوع نیاز به رسیدگی دارد و تعزیر با نظر حاکم شرعی است.

آیت الله سید علی سیستانی

الف) اگر شرط ضمنی عرفی باشد که در ایام عقد و قبل از عروسی ملزم به تمکین نباشد نشوز صدق نمی کند.

ب) کار شوهر جرم است، و مستحق تعزیر است.

ج) پس از مرافعه نزد حاکم شرع نمی تواند عفو کند.

آیت الله لطف اله صافی گلپایگانی

الف) بلی، نشوز صدق می کند مثل این که بعد از عقد بدون عذر شرعی از رفتن به منزل شوهر و

دختری بعد از عقد رسمی و آشنایی با روحیات شوهر، حاضر به عروسی و رفتن به خانه همسر نشده و از دادگاه تقاضای طلاق می کند. در این خلال وی از خیابان به عنف ربوده و به محلی مخفی برده می شود. بعد از تفحص مشخص می شود رباینده همسر او بوده و برای اجبار وی به تمکین و تشکیل زندگی مشترک دست به چنین اقدامی زده است.

با توجه به ماده (۶۲۱) قانون مجازات اسلامی که مقرر می دارد: «هرکس به قصد مطالبه وجه یا مال یا به قصد انتقام یا به هر منظور دیگر به عنف یا تهدید یا حيله یا به هر نحو دیگر شخصاً یا توسط دیگری، شخصی را بر باید یا مخفی کند به حبس از پنج تا پانزده سال محکوم خواهد شد....» بفرمایید:

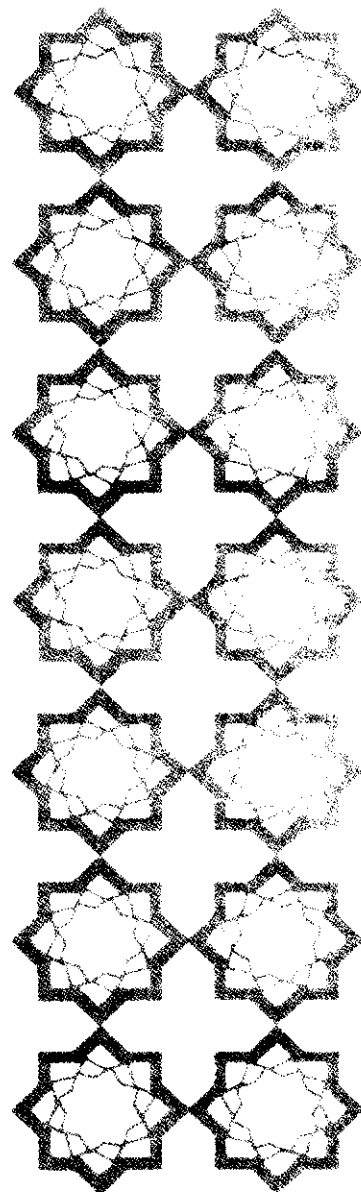
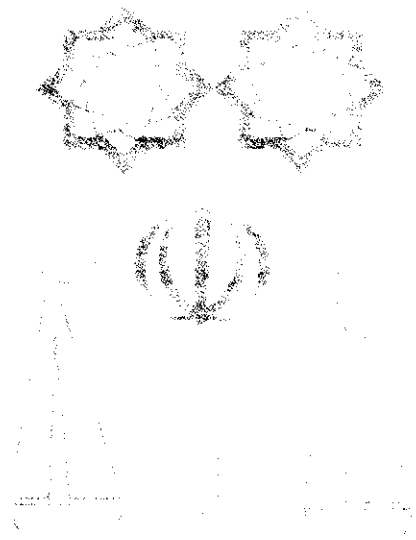
الف) آیا در ایام عقد بستگی، نشوز زن صدق می کند؟

ب) آیا این کار شوهر جرم و مستحق تعزیر شرعی است؟

ج) بر فرض لزوم تعزیر، آیا گذشت دختر و خانواده اش بعد از مرافعه، مسقط تعزیر خواهد بود؟

آیت الله محمد تقی بهجت

الف) به مسئله ۱۸۹۷ مراجعه شود. مگر

زندگی کردن امتناع کند.

(ب) ماده قانونی مذکور شامل مورد سؤال نمی‌شود.

آیت‌الله محمد فاضل لنکرانی

(الف) بلی، هر چند زن می‌تواند به عنوان درخواست مهریه خود تمکین نکند و در این صورت ناشزه نمی‌باشد.

(ب) چون همسر شرعی او بوده است، حکم آدم ربایی را ندارد.

آیت‌الله ناصر مکارم شیرازی

(الف) در ایام عقد بستگی به طبق عرف و عادت دختر در خانه پدر زندگی می‌کند نشوز صادق نیست.

(ب) این کار جرم است ولی مصداق آدم ربایی که در قانون آمده محسوب نمی‌شود.

(ج) آری مسقط تعزیر است..

آیت‌الله سید عبدالکریم موسوی اردبیلی

زن اگر با اختیار و رضایت خود تن به ازدواج داده عدم رضایت بعدی، او را از همسری آن مرد بیرون نمی‌برد مگر این که زندگی با مرد عسر و حرج داشته و در محکمه صالحه ثابت شود و الاً زن، همسر آن مرد است و باید از شوهر خود اطاعت کند و عمل مرد جرم حساب نمی‌شود و زن اگر امتناع کند ناشزه است، مگر این که تقاضای مهر کند و مادامی که مهر را نگرفته می‌تواند تمکین نکند.

آیت‌الله حسین نوری همدانی

(الف) در فرض سؤال نشوز صدق می‌کند.

(ب) عمل شوهر جرم و موجب تعزیر است.

(ج) رضایت دختر و خانواده‌اش موجب سقوط تعزیر می‌شود.

سازمان پژوهش‌های حقوقی، تهران، شهریور ۱۳۸۴

عطف به استعمال شماره ۲۵۵۷/۲-۶/۱۰/۷۷

نظریه مشورتی اداره حقوق قوه قضاییه به شرح زیر اعلام می‌شود:

۱- طبق مادتین (۱۱۱۴) و (۱۱۱۵) قانون مدنی

زن باید در منزلی که شوهر تعیین می‌کند سکنی نماید مگر این که اختیار تعیین منزل به زن داده

شده باشد و یا آن که بودن زن و شوهر در یک منزل

متضمن خوف ضرر بدنی یا مالی یا شرافتی برای زن باشد. و طبق مستفاده از ذیل ماده (۱۱۱۵) آن

قانون در مواردی که زن باید در منزلی که شوهر تعیین می‌کند سکنی نماید اگر امتناع کند به و منزل شوهر نرود مستحق نفقه نیست و ناشزه محسوب می‌شود.

۲- اگر شوهر، زن خود را جبراً به خانه‌اش ببرد. عمل وی نه آدم ربایی است و نه سرقت.

(الف) هرگاه جدایی فرزندی از مادر یا خواهر و برادرش به سلامت روانی طرفین بالاخص کودک لطمه وارد کند (یعنی مشقت غیر قابل تحمل برای طرفین ایجاد گردد) آیا می‌توان حضانت طفل را تا رسیدن به سن بلوغ یا رشد به یکی از والدین واگذار کرد؟

(ب) آیا دادگاه می‌تواند با توجه به شرایط خاص والدین و حفظ مصالح طفل، بدون در نظر گرفتن سن طفل (۲ و ۷ سال) او را به پدر و یا مادر واگذار کند؟

(ج) پس از رسیدن اطفال به سن بلوغ یا رشد، آیا پدر و مادر در رابطه با حضانت او تکلیف دارند؟
(د) هرگاه بستگان محجور از قبول قیمومت محجور امتناع کنند، آیا می‌توان آنان را ملزم به قبول این مسئولیت کرد؟

آیت‌الله محمد تقی بهجت

(الف) با رضایت احق به آن و عدم مفسده در بین، مانعی ندارد.

(ب) فروع این مسائل در کلمات فقها ذکر شده است.

(ج) خیر، مگر درباره نفقه که اگر طفل فقیر باشد که شرح آن در مسئله ۱۹۸۹ آمده.

(د) اگر از بستگانی باشند که وجوب شرعی بر آنها داشته باشد الزام می‌شوند.

آیت‌الله سید علی خامنه‌ای

(الف و ب) حضانت طفل تا دو سال اگر پسر باشد و تا هفت سال اگر دختر باشد با مادر طفل است و در موارد نزاع و خلاف باید به دادگاه

مراجعه شود.

(ج) پس از بلوغ، حضانت فرزندان با کسی نیست.

(د) قبول قیمومت الزامی نیست.

آیت‌الله سید علی سیستانی

(الف) باید رعایت این امر بشود.

(ب) در شرایط خاصی حاکم شرع می‌تواند

این کار را بکند مثلاً اگر یکی از آنها نقص عقلی داشته باشد و نتواند فرزند را نگه دارد.

(ج) اختیار با خود آنهاست.

(د) اگر منظور قیمومت بر نابالغی است که پدر

و جد پدری ندارد اختیار این امر با حاکم شرع است و نمی‌شود کسی را به پذیرش قیمومت ملزم نمود.

آیت‌الله لطف‌الله صافی گلپایگانی

(الف) اگر جدایی فرزندی از مادر خلاف مصلحت او باشد ولی قهری او، که باید رعایت مصلحت او را بنماید، نباید او را از مادر جدا کند.
(ب) موارد مختلف و تشخیص موردی که شرعاً مجوز این واگذاری باشد مشکل است. مع ذلک بعض موارد که فساد (در) بین باشد جایز است.

(ج) در فرض سؤال، حضانت با هیچ یک از پدر و مادر نیست، ولی از جهت نفقه تا چندی که خود فرزند قادر به تأمین آن نیست و پدر قدرت دارد بر پدر واجب است نفقه واجبه فرزند را تأمین کند.
(د) اگر منظور از محجور، صغیر است یا سفیه غیر مکلف، قیمومت آنها شرعاً با پدر یا کسی که پدر وصیت به قیمومت آنها کرده، می‌باشد و چنانچه اینها نباشد حاکم شرع قیم تعیین می‌نماید.

آیت‌الله محمد فاضل لنکرانی

(الف و ب) حاکم شرعی می‌تواند به جهت مصالحی که وجود دارد، حضانت طفل را به یکی از والدین یا به فرد سومی واگذار نماید.

(ج) از لحاظ حضانت خیر، ولی تا وقتی فقیر باشند و نتوانند مخارج خود را تأمین کنند، بر والدین واجب است که نفقه آنها را بپردازند.

(د) اگر از افراد واجب النفقه او باشد بلی و الاً خیر، بلکه وظیفه افراد است.

آیت الله ناصر مکارم شیرازی

الف) در چنین شرایطی واگذاری حضانت مانعی ندارد.

ب) در صورتی که شرایط اضطراری به وجود آید مانعی ندارد.

ج) احتیاط واجب آن است که حضانت او را ادامه دهند.

د) آری، می توان پدر و مادر را در صورت تمکن و توانایی وادار به قیمومت کرد.

آیت الله سید عبدالکریم موسوی اردبیلی

الف) حضانت برای حفظ سلامتی بچه است. اگر سلامتی بچه به خطر بیافتد حضانت ساقط می شود.

ب) دادگاه نمی تواند در موازین شرعی دخل و تصرف کند مگر خود پدر و مادر توافق کنند.

ج) پس از رسیدن به سن بلوغ، خود بچه مستقل است.

د) در مواردی که شرعاً لازم است، باید قبول مسئولیت کنند و اگر نکنند می شود مجبور کرد.

آیت الله حسین نوری همدانی

الف) پسر تا دو سالگی و دختر تا هفت سالگی باید تحت سرپرستی مادر باشند و بعد از آن تحت سرپرستی پدر قرار می گیرد.

ب) با شرایطی می تواند.

ج) پس از رسیدن فرزندان به سن بلوغ و رشد پدر و مادر نسبت به حضانت آنها تکلیفی ندارند.

د) اگر پدر یا جد پدری یا قیم از طرف آن دو نباشد تعیین به عهده حاکم شرع است.

ج) آیا زوجه می تواند در این صورت از دادگاه تقاضای طلاق نموده و دادگاه نیز بر این اساس حکم به طلاق زوجه دهد؟

آیت الله محمدتقی بهجت

ارجاع به حاکم می شود.

آیت الله میرزا جواد تبریزی

نشوز زوج به تعدی بر زن و امتناع از حق قسم و نفقه حاصل می شود و زن از او مطالبه می کند و می تواند امتناع از حقوق زوج بکند و از این کار او را نهی می کند و اگر مؤثر واقع نشد می تواند امتناع از حقوق زوج بکند و از این کار او را نهی می کند و اگر مؤثر واقع نشد می تواند به حاکم شرع مراجعه کند و اگر امر حاکم مؤثر واقع نشد حاکم شرع وی را تعزیر می کند. و اگر امتناع از نفقه کرد زوجه به حاکم شرع مراجعه می کند. اگر زوج نه طلاق می دهد و نه نفقه می دهد و امکان برداشت نفقه از مال زوج نیست برای حاکم جایز است طلاق بدهد.

آیت الله سیدعلی خامنه ای

الف، ب و ج) شوهر اگر در ادای حقوق زن و انجام وظایف واجب بر شوهر کوتاهی کند زن می تواند شوهر را نصیحت کند و حق خود را مطالبه نماید و اگر مؤثر واقع نشد می تواند به دادگاه مراجعه نماید تا او را وادار به ادای وظیفه نماید.

آیت الله سیدعلی سیستانی

الف) نشوز است و می تواند زن به حاکم شرع شکایت کند.

ب) حاکم شرع او را ملزم می کند که رعایت حقوق زوجیت بنماید یا زن را طلاق دهد و اگر اباء کرد با درخواست زن حاکم او را طلاق می دهد.

آیت الله لطف اله صافی گلپایگانی

کما اینکه بر نشوز زوجه احکامی مترتب می شود بر نشوز زوج (یعنی عمل نکردن زوج به وظیفه شرعی خود نسبت به زوجه) نیز احکامی مترتب است. مثلاً اگر زوج نفقه زوجه را با عدم نشوز زوجه ندهد زوجه می تواند به حاکم شرع مراجعه کند تا حاکم شرع او را ملزم به ادای نفقه نماید.

آیت الله محمدفاضل لنکرانی

الف) بلی.

ب) اثر وضعی ندارد و تنها گناه دارد.

ج) در شرایط خاصی حاکم شرع حق اجبار به طلاق یا طلاق را دارد.

آیت الله ناصر مکارم شیرازی

الف) آری در این صورت زوج ناشز است و زوجه می تواند به حاکم شرع شکایت کند تا او را وادار به انجام وظیفه نماید و در صورت لزوم تعزیر کند.

ب) از جواب بالا معلوم شد.

ج) در صورتی که زوج به هیچ وجه حاضر نباشد امساک به معروف یا تسریح به احسان کند و زوجه در عسر و حرج قرار گیرد حاکم شرع می تواند او را طلاق دهد.

آیت الله سید عبدالکریم موسوی اردبیلی

اگر مرد به وظایف خود عمل نکند زن نمی تواند در برابر او به حقوق مرد تجاوز نماید مگر از باب اضطرار و باید به محکمه شرعی مراجعه نماید و مرد متجاوز ناشز نیست، چنانکه زن ناشزه می شود. جواب همه سئوالات از این گفته معلوم می شود.

آیت الله حسین نوری همدانی

اگر زوج به وظایف شرعی خود در قبال زوجه اقدام نکند ناشز می شود و زوجه باید ابتدا او را نصیحت کند و موعظه و اگر نمی تواند یا اثر ندارد می تواند به حاکم مراجعه و طرح دعوا نماید.

نشوز زوج

هرگاه زوجه از ایفای وظایف زوجیت خودداری نماید ناشزه بوده و مستحق نفقه نخواهد بود، لیکن در صورتی که شوهر از انجام وظایف زوجیت سر باز زند به گونه ای که زوجه اش را معلقه قرار دهد، بفرماید:

الف) آیا می توان حکم به نشوز زوج کرد؟

ب) در صورت مثبت بودن پاسخ چه آثاری بر آن مترتب است؟

انصراف شوهر از اجازه اشتغال همسر درباره شغل زن در بیرون از خانه، بفرمایید: الف) اگر شوهر اجازه اتخاذ شغلی را به همسر خود داد، آیا بعد از طی مراحل خاص ایشان می تواند بگوید اجازه ادامه کار را نمی دهم؟ یا اینکه اجازه اول التزام به تمام لوازم آن می باشد؟ ب) آیا بین کار موقت و کار مستمر و همیشگی تفاوتی وجود دارد؟

ج) آیا بین استخدام توسط اشخاص حقیقی یا حقوقی - خصوصاً دولتی - تفاوتی وجود دارد. د) آیا بین کاری که با حق شوهر منافات داشته باشد با شغلی که چنین منافاتی ندارد، فرقی هست؟

ه) آیا بین شغلی که بارها کردن آن به صاحب کار یا دیگران لطمه جدی می خورد با شغلی که چنین نیست فرقی هست؟ (مثل ممنوعیت زن از ادامه تدریس در وسط سال تحصیلی که باعث ضرر به آموزشگاه و محصلین می گردد).

آیت الله محمد تقی بهجت

الف) زن باید با اجازه شوهر از منزل خارج شود و هر دفعه خروج در حکم مستقل است مگر آنکه در ضمن عقدی شرعی شرط شده باشد.

ب، ج و د) فرقی ندارد.

ه) ملاحظه این امر بر عهده اذن گیرنده در ابتداست.

آیت الله میرزا جواد تبریزی

در همه موارد مذکوره در صورتی که در ضمن نکاح یا عقد دیگری شوهر اجازه اتخاذ شغل را به همسرش داد، نمی تواند رجوع کند. و اگر اذن در ضمن عقد نبود ولی اذن در عقد اجازه صحیح داد و زوجه عقد را به نحو صحیح منعقد کرد یا شوهر اجازه کرد عقد صحیحی را که زوجه منعقد کرده بود، در این صورت نیز شوهر حق رجوع ندارد. و چنانچه شوهر به طور ابتدایی اجازه داد ولی قرارداد زوجه معامله مشروع لازم الوفا نبود در این صورت شوهر می تواند رجوع کند.

آیت الله سیدعلی خامنه ای

شوهر اگر اجازه استخدام و اشتغال زن در خارج منزل را داده باشد و زن اجیر شده باشد

مادامی که اجازه تمام نشده نمی تواند از اجازه خود برگردد و فرقی بین موارد ذکر شده نیست.

آیت الله سیدعلی سیستانی

الف) پس از تحقق عقد اجازه با اجازه او نمی تواند مانع شود.

ب) تا پایان عقد اجازه نمی تواند مانع شود و تفاوتی نیست.

ج) تفاوتی ندارد.

د) اگر منافات با حق شوهر نداشته باشد و مستلزم خروج از خانه نباشد، نمی تواند منع نماید.

ه) از این جهت فرقی نیست.

آیت الله لطف الله صافی گلپایگانی

اگر شوهر اذن دهد که زن به وسیله عقد لازم شرعی در مدت معینی اجیر شخصی شود ظاهراً آن مرد بعد از عقد حق ندارد زوجه را از عمل به عقد منع نماید.

آیت الله محمد فاضل لنکرانی

الف) اگر همسر با اجازه شوهر قرارداد کار منعقد کرد، دیگر شوهر نمی تواند ممانعت کند و اجازه اولیه التزام به تمامی لوازم است.

ب) خیر، فرقی نمی کند.

ج) خیر، فرقی نمی کند.

د) خیر، فرقی نمی کند.

ه) خیر، فرقی نمی کند.

آیت الله ناصر مکارم شیرازی

الف) هرگاه زن، قراردادی با اجازه شوهر نسبت به مدتی بسته است آن قرارداد لازم الاجراست و شوهر حق ممانعت از آن را ندارد و اگر قراردادی دارد و می تواند استعفا دهد باید استعفا دهد، اما اگر خسارتی از این جهت به زن برسد شوهر باید خسارت را جبران کند.

ب) از جواب بالا معلوم می شود.

ج) تفاوتی ندارد.

د) فرقی ندارد.

ه) شوهر باید خسارتها را جبران کند.

آیت الله سیدعبدالکریم موسوی اردبیلی

الف) شوهر حق انصراف از اجازه دارد.

ب) تفاوتی در بین نیست.

ج) تفاوتی وجود ندارد.

د) اگر شغلی منافات با حق شوهر و آبروی او نداشته باشد اجازه نمی خواهد، مانند خیاطی و گلدوزی در داخل خانه.

ه) در صورتی که با ترک شغل، لطمه به صاحب کار یا دیگران بخورد نمی تواند از ادامه شغل جلوگیری کند، اگر با اجازه شوهر عقد لازم بسته شده باشد.

آیت الله حسین نوری همدانی

در فروض مذکوره شوهر می تواند از اجازه خود برگردد، ولی خوب است توافق کنند.

نظریه اداره حقوقی قوه قضاییه

طبق ماده (۱۱۱۷) قانون مدنی، شوهر می تواند زن خود را از حرفه یا صنعتی که منافعی با مصالح خانوادگی یا حیثیات خود زن باشد، منع کند. بنابراین، برای استخدام یا اشتغال زن به کار، رضایت شوهر مشارالیه شرط نیست لکن چنانچه کار یا شغل زن، با مصلحت خانوادگی یا حیثیات هر یک از زوجین، منافات داشته باشد، شوهر می تواند پس از اثبات موضوع در دادگاه از ادامه کار همسر خود، ممانعت کند. تشخیص اینکه شغل مورد بحث با مصلحت خانوادگی یا حیثیات هر یک از زوجین منافات دارد یا نه، با دادگاه ذی صلاح است. بنا به مراتب مذکور:

الف) اگر شوهر اجازه اتخاذ شغلی را به همسر خود داد، چنانچه به صورت شرط ضمن العقد باشد، صحیح و لازم الاجراست و به هر حال در صورتی می تواند از ادامه کار همسر خود، ممانعت کند که اولاً: کار یا شغل زن منافات با مصلحت خانوادگی یا حیثیات هر یک از زوجین داشته باشد. ثانیاً: این امور را با اقامه دعوا در دادگاه ثابت کند.

ب) بین کار موقت یا مستمر، تفاوتی وجود ندارد.

ج) بین استخدام توسط اشخاص حقیقی یا حقوقی یا دولتی غیر آن، تفاوتی نیست.

ه) ملاک کار، طبق ماده (۱۱۱۷) قانون مدنی، مصالح خانوادگی یا حیثیات زوج و زوجه است، نه امور دیگر.